

Menkıbe ve Nükteleriyle Meşhur Bir Müderris Müsevvitzade Abdullah Vahdi Efendi

Ereğlili Müsevvit Mustafa Fehmi Efendi'nin oğlu, Adliye Medresesi'nin kurucusu Adil Efendi'nin küçük kardeşi olan Abdullah Vahdi Efendi, uzun yıllar Konya Müftülüğünde bulunmuş ve babasının kurduğu Müsevvit Medresesinde de pek çok talebe yetiştirmiştir. Beşkazlı M. Emin Efendi, Çumralı Hacı Abdurrahman Efendi, Başarılızade İbrahim Hakkı Efendi, zamanının meşhur meşayihinden Bozkırlı Hacı Süleyman Salim Efendi, Taş Medrese Müderrisi Nuzumlalı Hacı Ahmet Hamdi Efendi, Aladağlı Mehmet Efendi ve İsipzade Ömer Efendi gibi pek çok meşhur ilim adamı onun rahle-i tedrisinde yetişen ve ondan icazet alan müderrislerden bazılarısıdır.

Zamanının Konya valileri kendisine büyük saygı gösterir, kendisini Cevizaltı'ndaki evinde ziyaret eder ve onun ağır lâtifelerine katlanırlarmış.

Bir gün hoca efendi akmaması için oturduğu evin damına bakıyor, toprağı yuvaklıyormuş. Bu sırada Konya valisi ziyaretine gelmiş. Hoca merhum valiyi dama çıkartmış ve onu damda gezindirmeye başlamış. Bir süre damda gezinen vali, hocaya sebebini sorunca, şu cevabı almış "Vali Bey, zalimlerin bastı-

Yrd. Dç. Dr.
Yakup ŞAFAK

ğı yerde ot bitmez de, damda sizi onun için gezindiriyorum."(1)

Müsevvit Mustafa Fehmi Efendi'nin babası Şeyh Abdullah Efendi, dedesi de Mevlevî tekkesi şeyhi Pir Ömer Adil Çelebi'dir. Mustafa Fehmi Efendi iki oğlunun birisine babasının diğere de dedesinin adını vermiş. Mevlevî bir soydan gelmiş olmalarından dolayıdır ki, Mustafa Fehmi Efendi ve iki oğlu Mevlâna Dergahı'nda metfundur.

Abdullah Vahdi Efendi, Konya'da veli olarak bilinen zatlardan birisidir. Vefatından sonra, hocaya dergâhta muhabbeti olan bir derviş, kabrinin başına bir kayısı fidanı dikmiş. Ara sıra da bu fidanı sularmış. Derviş bir gece rüyasında Abdullah Vahdi Efendi'yi görür. Hoca Efendi derviş, "Erenler fidanı sulayıp durma, dam akmaya başladı" diye uyarmış.

Mevlâna Dergâhı Postnişinlerinden Veled Çelebi'nin (öl.1953) SÜSAM'da bulunan Mesmûat ve Birinci Cep Mecmuası isimli yazma eserde Abdullah Vahdi Efendi Hakkında Çelebi'nin kaleminden şu anekdotlar yer alıyor:

"Konya Müftüsü Müsevvitzade Abdullah Efendi, ashab-ı kirâm numûnesi gibi mübarek ve muhterem bir zât idi. Züht ü verâ ve takvasıyla be-

raber bezle-gü, hoş-sohbet, haffü'r-rûh, gayet lâtifeyi ve muzipliği sever idi.

Müftü Efendi merhumun softalı-ğında akranyla beraber sahraya çıkmışlar, öğle namazını kılmak için merhumu imam itihaz eylemişler. Önlerinde adam boyu ekin varmış. Secdeye varıldığı esnada yavaşça ekinin arasına sıvışmış. Herkes bir müddet intizâr eyledikten sonra, birer ikişer başlarını kaldırıp imamı yerinde göremeyince bir uğurdan gülmeye ve hocanın nereye savuştuğunu gözleriyle aramaya başlamışlar. Hoca merhum ekin içinde bunlara müteveccihen çildir çildir bakar ve kıs kıs gülmüş. Rahmetu'l ilâhi aleyh" (Mesmûat, s.57)

Merhumun aynı yerde şöyle bir nüktesi daha var. Hoca Efendi'ye "Hangisi börek, hangisi çörek" diye sorunca, "içine et giren börektir" demiş.

"Esbak Konya Müftüsü Müsevvitâde Vahdi Efendi, sıyt-i kemâl ü takvâsi bu havâliyi (Konya ci-hetlerini) istilâ eden bir âlim-i zâhit idi. Pek gençliğimde meclis-i âlilerine eriştim. Sultan Selim Camii'nde perşembe günü ikindiden sonra Buhârî-i Şerif okuturdu. Dersine ulemâ ve müderrisin hâzır olurlardı. Küçücük, başı sikkeli bir çocuk da ders halkası arasında müstemîn meyânında bulunurdu ki o da bu abd-i dervîştir. Resûlullah Efendimiz Hazretleri tâ o vakitten beni aşk ve ubûdiyetine ve

enfâs-ı tayyibesi hâdimliğine kabul buyurmuş olmalı ki bugün birçok âlimlerin mütehasir olduğu o didârı gördüm ve ondan hadis-i nebevî istimâ ve telkîn eyledim."(2)

Bir gün Pilavcı Hacı Bekir Efendi –ki kendisinde bir parça softa bulaşığı olup ulemâ arkasınca düğün ve davetlere giderdi; kendi halinde sulehâdan biri idi- hocanın dersinde hazır olup demiş ki "Efendim, eskisi gibi düğünler kalmadı; doya doya pilav yiyemez oldum. İhtiyarlık da çöktü. Hayattan bizar oldum. Lütfen dua ediniz de artık ben vefat edeyim.

Üstadım İspizâde Ömer Efendi –ki hocanın telâmizesinden olup dersine mülâzım idi- o nakleder: "Pekiye Bekir Efendi, pekiye Bekir Efendi" (3) deyip kemâl-i ihlâs ile ellerini açmış, dua etmiş; diğer ulemâ dahi âmîn demişler. Mübârek Bekir Efendi, on sekiz gün sonra âlem-i bekâya rihlet eylemiş." (Birinci Cep Mecmuası, s.102)

Mevlâ hepsine rahmet eyleye...

Ot biten damlar akardı. Onun için damlara çorak toprak ve tuz serpilir, böylece damda ot bitmemesi sağlanırdı. Hoca merhum çabuk söyler, her cümleyi tekrar edermiş.

Merhum Abdullah Vahdi Efendi, Av. M. Ali Uz'un büyük dedesi müderris Adil Efendi'nin küçük kardeşidir.

Aczimin Gıryesi

Anne!..

Her evlat için dünyanın en güzel kelimesidir "anne!"
Bilmem onlara karşı boynumuzu kıldan ince kılan ne?

Ahmet Serçi

BOZKIRIN FOTOĞRAFÇISI

Ahmet KUŞ

Oldum olası hazzetmedim şu internet denen modern zaman icadından. İnter-netle tanıştığım ilk günden buyana şuuruzca çokça vakit yitirdiğim oldu bu sihirli ekranın karşısında. İnternetin olumsuz yönleri genelde çok olsa da bazen işe yaradığı da oluyor. Kimi zaman sayfalarca kitap karıştırarak bile bulamayacağınız bilgilere aramayı bilirseniz birkaç dakika gibi kısa bir sürede ulaşabiliyorsunuz. Yine böyle serbest vakitlerin birinde fotoğraf sitelerini gezerken tanıdım onu. O, bozkırın uçsuz bucaksız steplerinde güzel birkaç kare

fotoğraf için saatlerce dolaşan bir hâl ehliydi. Resmini, fotoğraflarını ve hakkında çıkan yazıları görmeme rağmen birkaç gün önce tanışmak kısmet oldu nam-ı diğer “Mekeci” Memduh Ekici’yle. Fotoğraflarındaki renkler ve kompozisyonlar büyüledi beni. Aslında sanat fotoğraflarında çok zor beğenirim, çoğu zaman fotoğraflardaki küçük gereksiz bir ayrıntı bile o fotoğrafı silme yeterli bir sebep olur. Karşımda onlarca kusursuz çalışma olunca Türk fotoğrafçılığının geleceği açısından umutlarım tazelendi. Fotoğraflar belgesel tarz da olunca daha

fazla ilgimi çekti.

Memduh Bey bir fotoğraf dervişi. Yaşadığı coğrafyaya borcu olduğunu ve bu borcu sanatıyla ödemeye çalıştığını düşünen ender kişilerden biri. Yaşadığımız şehirler, ilçeler, köyler hatta mahalleler ve sokaklar zamanla değişiyor, sahip olduğumuz değerler bir bir yok olup gidiyor. Çoğu zaman değerlerimizin kaybolduğunun farkına bile varamıyoruz. Aynı, hayat gibi elimizden kayıp gidiyor kıymetini bilmediğimiz her şey... Ereğli, Karapınar, Ayranacı, Halkapınar ve Ulukışla civarı ayrı bir coğrafyadır. Memduh Bey bu coğrafyayı fotoğraflamak için 2006'dan beri çok özel bir gayret sarf ediyor. Fotoğrafın büyüğü dünyasına girdiği günden bu yana fotoğraf makinesi yanından hiç ayırmadığı en değerli dostu oluyor. Birkaç kare güzel fotoğraf çekebilmek için saatlerce yol gidiyor. Yağmur öncesi gökyüzünün koyu griliği ve yağmur sonrası gökyüzünü kaplayan bembeyaz bulut kümeleri fotoğrafları için vazge-

çilmez fonlar oluyor. Gün doğumları ve gün batımlarında oluşan renkler fotoğraflarına ayrı bir anlam katıyor.

En iyi kareyi çekebilmek için Karapınar ve Ereğli kırsalında saatlerce dolaşılıyor. Köylüler ve çobanlar yoldaşı oluyor. Bir zaman sonra Memduh Beyin neyi aradığını öğrenen çobanlar gökyüzü değişik bir hal aldığı zaman telefona sarılıp haber ediyorlar. Bu telefon görüşmeleri sonrasında Memduh Bey bir iki güzel kare yakalayabilmek için düşüyor yollara... Artık çobanlar kadar iyi bildiği arazide tarif edilen yeri bulup çoban ve sürüyü fotoğraflamaya başlıyor. Saatler süren bu özverili çalışmalar sonucunda çok güzel fotoğraflar çekiyor. Bence Memduh Beyin bu çalışmaları sonucunda oluşan arşiv Türk Fotoğrafçılık tarihinde en iyi köy ve kırsal fotoğraf serilerinden biridir. Fotoğrafçılıkla iç içe olduğum yirmi yıl içerisinde birçok fotoğrafçıyla tanıştım, çok sayıda katalog, kitap ve yayını inceledim, çok

sergi gezdim fakat böyle güzel köy ve sürü fotoğrafı çeken bir sanatçıya rastlamadım. Elbette köy ve kırsal hayat konulu bazı münferit çalışmalar da var fakat bunlar birkaç kareyi geçmeyen fotoğraflar. Memduh Bey fotoğrafa başladığı ilk günden buyana Ereğli ile Karapınar kırsalında doğa, köy hayatı ve sürü fotoğraflarında uzmanlaşmıştır. Özellikle Meke fotoğrafları bugüne kadar çekilen en iyi Meke kareleridir. Memduh Beyin bıkmadan, usanmadan aynı konu üzerinde günlerce çalışması çok başarılı fotoğrafları ve uzmanlaşmayı getirmiştir. Uzun uğraşlar sonucu çocukken hayal ettiği ve zihninin bir kıyısına yerleşen “Toz kaldıran sürüler”e ait yüzlerce güzel fotoğraf çekmiştir.

Memduh Beye göre sevmediğiniz bir işte çalışarak geçiminizi sağlayabilirsiniz fakat tutku ile sevmeden hiçbir sanat dalında başarılı olamazsınız. Başarı bu karşılıksız sevginin karşılığıdır. Memduh Bey hayata bakışını şu sözlerle ifade ediyor; “Hayata gönül gözünden bakmaya çalışırım. Allah rızıkımıza kefilidir, nafakamız için bir iş vermiştir nasıl olsa, çalışmayı ihmal etmezsek dünyalığımızı gönderecek olan O’dur. Bize düşen insan olarak başladığımız yolu, insan olarak tamamlayabilmekten ibarettir. Bunun çizgileri önümüzden giden büyükler tarafından zaten çizilmiştir. Cenab-ı Allah (c.c.) peygamberlerini ve evliyalarını nasıl seçmiş ve onlara özel hususiyetler ve mükellefiyetler vermişse, sanatçıları da seçmiş ve sırlarından biraz da onlara vermiştir. İlham dediğimiz, bu sırlara açılan kapıdan başka bir şey değildir.”¹ Kadim dostum İbrahim Dıvarcı “Fotoğraf kâinat kitabını anlayabilmek için bir araçtır.” der. Hayatın normal akışı içerisinde fotoğraf ta birçok uğraş gibi küçük bir ayrıntıdır aslında... Hiçbir zaman asıl amaç değildir. Hayatı gerçek manasıyla kavrayabilmek için bir yol göstericidir. Bizler için fotoğraf insanlara ulaşabilmek

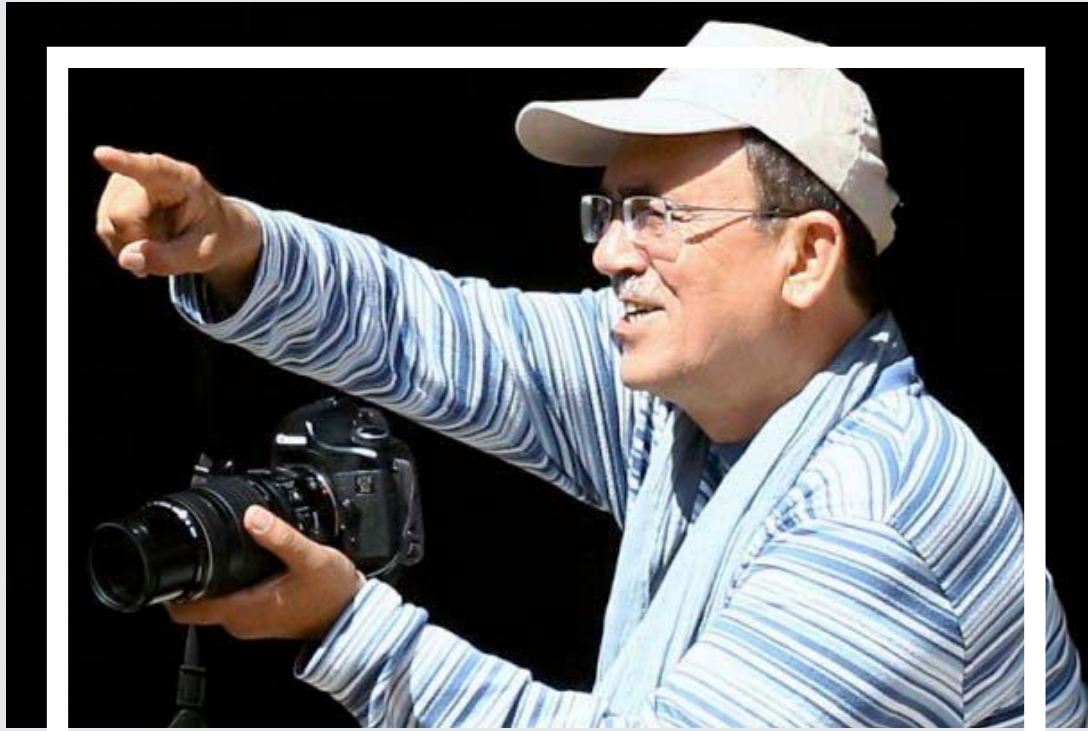
için bir vasıta. Memduh Bey de bizim gibi düşündüğü için fotoğraflarında yer alan kişilerin çoğuyla dost olmuştur. Fotoğraflarda gördüğümüz çobanlar, tarım işçileri, köylüler ve çocuklar onun çok değer verdiği dostlarıdır. Meke’ye yaptığı gezilerin birinde yaşadığı ve çok etkilendiği bir hadiseyi sevgili dostum Muammer Ulutürk’le yaptığı söyleşide şu sözlerle anlatır Memduh Bey; “Bozkırın çöl yüzünde Meke vardı, toz kaldıran koyun sürüleri, çoban köpekleri vardı. Ama hepsinden daha önemlisi ‘Meke’nin Dervishi’ vardı. O gerçek bir gönül insanıdır. Dünyalık derdi olmayan, zenginliği yaşamış ama huzuru fakirlikte bulmuş, paylaşmayı seven bir dervıştır kısaca. İlk karşılaştığımız gün, beni fark ederek evine girdi ve elinde bir poşetle dışarı çıktı. Aramızdaki 500 metrelik mesafeyi bana fırsat vermeden kat etmeye çalışması, bana gel işareti yapmasını unutamıyorum. Karşılaştığımızda elini torbaya atarak, çıkardığı bisküvi ve lokumlar bitene kadar ‘Ye, Allah rızası için ye, haydi ye, bunu da ye.’ deyişindeki ihlâs ve samimiyeti hissedip de ona derviş dememek mümkün mü? 2007 yılı 19 Mayıs’ında Meke’de ağırladığımız misafirlerimize gösterdiği yakınlık, evinin önünde sacda yaptığı bir avuç kavurmayı yemekle bitiremeyen aç ve yorgun 30 yetişkin insan tarafından yaşanmıştır. Beni çok sevdiğini söyler ve dua eder. Sebebi ona misafir götürmemdir belki de. Yalnız gittiğimde daha önce tanıştırdığım dostlarımı sorar, onlara selam gönderir. Meke’nin güneyindeki yayla evinde yaz kış oturur. Meke’nin ruhudur o. Ben de hizmetkârı olmaya çalışıyorum.”² Memduh Beyle Meke’nin Dervishi arasında fotoğraf vesilesiyle oluşan dostluk çok sağlam ve ömür boyu sürecek bir dostluktur. Meke’nin Dervishi olarak bilinen Ahmet Müftüoğlu 1. Meke Fotoğrafçıları Buluşması’nda ve daha sonraki ziyaretlerde fotoğrafçıların gönlüne taht kurar. Bölgeye tekrar gelen fo-

toğrafçılar ona uğramadan Meke'den ayrılmaz. Mütevazı, cömert ve bilge tavırlarıyla fotoğrafçıları derinden etkiler. Fotoğraf Ahmet Müftüoğlu ile ülkemizin farklı şehirlerinde yaşayan yüzlerce fotoğrafçı arasında kurulan bir gönül köprüsü olur.

O, Ereğli ve Karapınar köylerinin gönüllü bir kültür elçisidir. Doğduğu, yaşadığı, rızkını kazandığı bu coğrafyaya karşı bir borcu olduğunu düşünür ve bu borcu çektiği fotoğraflarla ödemeye çalışır. Memduh Bey yine aynı söyleşide fotoğrafa bakışını şu sözlerle anlatır; *“Toplumun ve yaşadığım coğrafyanın geleceğine bir katkı olmasına, arkamda beni hatırlatacak eserler kalmasını düşünerek hareket ederim. Fotoğraf camiasının, Anadolu kaynaklı ve yeni bir yapılanma içinde olmasını tefekkür ediyorum. Bulduğum dostlarımda da bu şuurun var olduğunu memnuniyetle görüyorum. Çoğunlukla batı kültürü etkisinde seyreden sanat hareketleri gibi, fotoğraf sanatının gelişimi de buna paralellik gösteriyor. Maksadım yeni bir tartışma başlatmak değildir. Ticari amaçla yapılan çalışmaları taklit eden modelli fotoğraflar gibi, amaçsız görüntü yayınlamalara dikkat çekmek istiyorum. Eşyanın da ruhu olduğunu ve bunu fotoğraflarken hissetmek gerektiğine inanıyorum. Arabası ile ya da kullandığı eşya ile konuşan insanları yadırgamam hiç. Fotoğrafçı da modeli ne ve kim olursa olsun diyalog içinde olmalıdır. Fotoğrafı içinde hissederek deklanşöre basmalı ki ortaya çıkan görüntü seyredene aynı duyguları hissettirebilsin.”*³ Türk fotoğrafında kendine yabancılaşma her zaman yaşanan bir durumdur. Sanatın her dalında olduğu gibi fotoğrafçılıkta da İstanbul merkezli küçük bir grubun hâkimiyeti vardır. Yabancı kaynaklardan beslenen bu küçük grup Anadolu'yu ve yetenekli yeni nesil fotoğrafçıları sürekli görmezden gelir. Anadolu kökenli sanatçıların başarılarını kıskanan bu küçük elit grup fotoğrafçılıkta hep söz sahi-

bi olabilmek için her türlü entrikayı çevirir. Bu garip taife kendi fotoğrafları haricinde yapılan işleri ya görmezden gelir ya da beğenmez. Bu aristokrat fotoğrafçıların birkaç tanesi haricinde diğerlerinin yanına bile yaklaşmak mümkün değildir. Memduh Beyin de belirttiği gibi artık yeni yetişen genç ve yetenekli fotoğrafçılar sayesinde Türk fotoğrafçılığındaki İstanbul hâkimiyeti yıkılmıştır. Özellikle son yıllarda adından söz ettiren Anadolu fotoğrafçıları fikrî profilinde de çok ciddi bir değişme olmuştur. Bir dönemler fotoğrafçılıkla pek ilgisi olmayan muhafazakâr kesimde de fotoğrafa karşı hissedilir bir ilgi artışı olmuştur. Bu ilgi gelip geçici bir heves olmayıp istikrarlı bir şekilde gelişme gösteren bilinçli bir eğilimdir. Gelecekte bu eğilim Türk fotoğrafçılığında belirleyici unsur olacaktır. Fotoğrafçılıkta yeni yetişen nesil fotoğraf sanatındaki başarılarının yanı sıra Türk milletini de yakından tanıyan ve anlayabilen bir yapıya sahiptir. Özellikle bu nesil yerel kaynaklardan beslendiği için gelecekte çok ciddi işlere imza atacaktır. Her işte olduğu gibi sanatta da yerlilik çok önemlidir. Batılı kaynaklardan beslenen sanatçıların tavırları ve sanat anlayışları geleneğe aykırıdır. Bu nedenle bizi anlamalarını beklemek biraz saflık olur.

Memduh Beyin fotoğrafları tarz olarak kendine has özellikler taşır. Gördüğüm kadarıyla güzel bir çizgi tutturdu. Gelecekte Türk fotoğrafçılığının gelişimi açısından kalıcı işlere imza atacağına inanıyorum. Onun çektiği köy fotoğraflarının ortalıkta fotoğrafçiyim diye dolanan birçok kişinin çalışmalarından daha kaliteli olduğunu biliyorum. Memduh Beyin yakın gelecekte Türkiye'nin en iyi fotoğrafçılarından biri olacağına inanıyorum. Olağanüstü bir gayret ve sabırla yaptığı kayda değer çalışmalar bunun en iyi delilidir.

Memduh Ekici Kimdir?

1957'de Konya'nın Ereğli ilçesinin Yeniköy Köyü'nde doğdu. İlk, orta ve liseyi Ereğli'de tamamladı. 1976'da liseden mezun olduktan sonra aynı yıl Gazi Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'ne kayıt oldu. 1981'de Eczacılık Fakültesi'nden mezun oldu. 1983'te Konya 3. Ana Jet Üs Komutanlığı'nda Eczacı Asteğmen olarak askerlik görevini tamamladı. 1985'te Konya Ereğli'de evlendi ve aynı yıl serbest eczacılığa başladı. Üniversitede okuduğu yıllarda edebiyat ve resim sanatıyla amatör olarak ilgilendi. Selçuk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi öğretim üyeleri İlham Ahmet Enveroğlu ile Orhan Cebraioğlu'nun teşvik ve ilgileriyle resim, minyatür, çini çalışmaları yaptı. 2002'de Ereğli'de resim ve çinilerden oluşan ilk kişisel sergisini açtı. 2006'da fotoğraf sanatıyla amatör olarak ilgilenmeye başladı. Ereğli, Halıkarınar, Karapınar, Ayrancı, Ulukışla kırsalında doğa, tarım, insan ve hay-

vancılık konularıyla ilgili çektiği sanat fotoğrafları ile dikkat çekti. Özellikle Meke Gölü ve çevresine olan sevgisi ve burada çektiği fotoğraflardan dolayı fotoğraf camiasında "Mekeci" lakabıyla anılmaya başladı. 19 Mayıs 2007 tarihinde tamamen şahsi gayretleriyle 1. Meke Fotoğrafçılar Buluşması'nı organize etti. 2008'e kadar Ereğli'de dört kişisel sergi açtı. Ereğli dışındaki ilk sergisini 20 Aralık 2008 tarihinde Alanya Fotoğraf Sanatçıları Kulübü'nün (AFSAK) davetlisi olarak Alanya Kültür Merkezi'nde açtı. "Bozkırın Büyüsü" adlı 6. Kişisel fotoğraf sergisini Konya Fotoğraf Amatörleri Derneği'nin davetlisi olarak 28 Mart 2009 tarihinde REAL alışveriş merkezinde açtı. Halen Konya Ereğli'de serbest eczacılıkla işigal eden Ekici üç çocuk babasıdır.

(1) – (2) – (3) ULUTÜRK, Muammer, "Memduh Ekici ile Fotoğrafları Üzerine", Hakimiyet gazetesi, Konya, 29 Mart 2009, s. 13.

KONYA'DAN DUBAİ'YE GÖNÜL YOLU

Seyyid Cuma el Macid Bey'i, Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Müdürlüğü Restorasyon ve Araştırma Merkezinin açılışına geldiklerinde tanıma fırsatım oldu. Gıyabında bir çok şey duydum ama insanın kendi gözüyle görmesi ve kendi kulağıyla dinlemesi başka oluyor.

İlk görüşte insan birini ya sever ya da uzak bulur kendine. Benim de kendisine karşı bir sevgim oluştu ilk gördüğümde, sevecen ve güleç.. Karşısındaki insanlara güven veriyordu. Çeşitli vesilelerle yaptığı konuşmaları dinledikçe daha da bir yakın hissettim kendime.

Her konuşmasında adeta hayat dersi veriyor, insan ilişkilerinin kültürel ilişkilerle daha güçlü olacağını belirtiyordu. Bir insan düşünün ki, dünyanın neresinde bir kitap var ben oradayım diyor. Bir çoğumuz da hadi canım, insanların para için her şeyi yaptıkları çağımızda, özellikle de Dubai gibi maddi zenginliğin

gösterişe dönüştüğü bir Emirlikte yaşayan çok zengin bir insanın, bir kitap için söylediklerine bak, der herhalde.

Cuma bey, kendini ilme, kültüre, dostluğa ve kardeşliğe adanmış biri. Çocukluğu yoksulluk ve sıkıntı içerisinde geçmesine rağmen, çektiği sıkıntılara değil, kitap alamadığına çok üzüldüğünü ifade ediyor.

Mart ayı içerisinde Dubai'de düzenlenen bir kursa katılmak için arkadaşımınla beraber yola çıktığımda, acaba Cuma Bey ile görüşüp, kısa da olsa yakından tanıma fırsatı bulabilecek miyim, düşünceleriyle Dubai'ye vardık.

Kursun açılışı dolayısıyla, ilk gün bir toplantı düzenlendi. Orada yeniden görünce Cuma Bey'i sanki yıllardır görmediğim bir büyüğümü görmüş gibi oldum bir an. Konuşmaların sonunda herkese tek tek hoş geldiniz dedi Cuma Bey.

Bize tercümanlık yapması için Cuma Bey'in sekreterlerinden biri olan İmad Musa Bey görevlendirilmiş. İmad Musa, Suriyeli, kendi kendine Türkçe öğrenmiş zeki ve çalışkan biri, Türkleri çok seviyor. Kurs bitimine kadar bizlere çok yardımcı oldu.

Yine kültür merkezinin Genel Müdürü Dr. Muhammed Yasir Bey de bizimle yakında ilgilendi ve her fırsatta Türkiye ile işbirliğinin önemini vurguladı.

Kurs günleri gayet verimli geç-

ken, İmad Musa Bey Cuma Bey'in bizimle görüşmek istediğini bildirdi. Ertesi günü Cuma Bey her zamanki sevecen ve güler yüzlü haliyle bizi kabul etti. Konya'ya geldiklerinde her fırsatta dile getirdiği Türkiye ile işbirliği ve dostluğu geliştirme ve pekiştirme duygularını yineledi.

Çok samimi geçen görüşmenin ardından, Cuma Bey'i daha da yakından tanımanın mutluluğu ile ayrıldık odasından. Dubai'nin en zengin işadamlarından biri olmasına rağmen, gönül zenginliği ile belki de dünyanın en zengin adamını yakından tanıma fırsatı bulduk diye konuştuk arkadaşım Cemal ile. Cemal arkadaşımı bilemiyordum ama ben sanki Cuma Bey'i çok önceden tanıyormuşum hissine kapılmıştım.

Cuma Bey yaklaşık bir hafta sonra, bizimle yeniden görüşmek istemişti. Yine İmad Musa Bey'in tercümanlığında geçen ikinci görüşmemizde, Türkiye'den sadece Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesiyle değil, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi ile de karşılıklı işbirliği yapma isteklerini beyan etti. Kursun nasıl gittiğini sorduğunda, ben de verimli, ancak, dersler Arapça anlatılıyor biz Arapça bilmediğimiz için uygulama aşamasında anlatılanları kavrayabiliyoruz, çok zorlandığımız zaman İngilizce anlamaya çalışıyoruz dedim. İmad Musa benim sözlerimi tercüme eder etmez, Cuma be-

yin ilk sözü, size bir Arapça öğretmen göndereceğim, bir yıl, iki yıl, üç yıl ne kadar ihtiyaç ise bütün masraflarını ben karşılayacağım deyince, bir anlık şaşkınlıktan sonra, kendilerine çok teşekkür ettim. Konuyu Müdürümüz Bekir Bey'e ileteneceğimi, karşılıklı istişarelerle neticelendirilebileceğini belirttim.

Konu eğitimden açıldığı için olsa gerek, biliyor musunuz, bizim lisans ve doktora düzeyinde eğitim veren dört tane okulumuz var diye bahsederken gözlerinin içi gülüyordu adeta. Bu okullardan bu okullardan birini görmek isteyip istemediğimizi sorunca, budan çok memnun olacağımızı söyledim.

İmad Musa Bey ile birlikte müsaade alıp okula doğru yola çıktık. Okulun bahçe kapısından içeri girer girmez sanki minibüs otoparkına girdiğimiz hissine kapıldım. Bunlar öğrenci servis minibüsleriydi ve aldığımız bilgiye göre bütün öğrenciler ücretsiz taşınıyordu. Bizi okul müdürünün odasına aldılar, kısa bir sohbetin ardından hem okulu geziyor hem de bilgiler veriyordu okul müdürü.

Bu okul ile birlikte dört okulda yaklaşık onbin öğrencinin eğitim gördüğünü, okul masrafları ve öğle yemeklerinin karşılandığını öğrendik. Biz Cemal ile helal olsun Cuma Bey'e diye konuşurken, İmad Musa

dahası var bütün çocuklara okul harçlığı da veriliyormuş, müdür şunda onu söyledi dedi. Merakımızı gidermek için ne kadar olduğunu sorduk her bir öğrenciyeye 800 (sekiz-yüz) Dirhem aylık verildiğini söyledi okul müdürü. Ayrıca, münferiden ihtiyaçları halinde ayrıca yardımda bulunuluyormuş.

Bir odada okul hakkında aldığımız kısa brifing esnasında mezun olanları bir çoğunun işe başlamaları da sağlanmış. Bazı derslere de kısaca iştirak ettik. Okul kütüphanesinde görevliler bilgi verdi, kütüphane bilgisayarlarının Kültür Merkezine bağlı olduğunu öğrendik. Son olarak da bir bilgisayar laboratuvarına girdik, fakat burası Cambridge Üniversitesinin internet üzerinden eğitim verildiği bir yerd. Yani öğrenciler İngiltere'ye gitmeden dersleri ve sınavları internet üzerinden yapıyor ve mezun olanlara diplomaları bu okuldan veriliyor.

Ziyaretimiz sona erince okul müdürü bize bazı kitaplar hediye etti ve teşekkür ederek oradan ayrılırken düşündüm, Cuma Bey hep veren kişiydi. Amacı ilimi ve kültürü tüm insanlığın hizmetine sunmaktı, bu vesileyle de dostluk ve kardeşliği dünyaya yaymaktı.

Birden Hz. Mevlâna aklıma geldi. O değil miydi Hak'tan alıp halka veren. Dostluğu ve kardeşliği insanlığa salık veren. İşte dedim, Cuma Bey'i hep tanıdık biri olarak görüşümün ve kendimi yakın hissetmemin nedeni bu. O çağımızın Mevlâna'sıydı. Onu ve fikirlerini ancak böyle özetleyebiliriz.

Konya, Dubai arasında oluşan bu gönül yolu, inşallah tüm Türkiye'yi sarar ve herkes bu yüce insanı tanıma şerefine nail olur.

Allah, Seyyid Cuma El Macid Bey'e uzun ömür versin.

Ses

**Sen, uzaklardan gelen ses,
Artık güzel haberlerin müjdecisi ol, güzel ses.
Selamın yüzümü güldürsün, gönlümü bağlasın,
Sonsuzluğa yürüyüp seni arasın.**

Susma!..

**Susma sakın, benden önce susma...
Umutlu yarınların haberini ver bana
Selamsız sabahlara uyandırma.**

SÜHEYLA ÖNAL

suheyla_onal@hotmail.com

Devletlerin eskiden beri yönetmek, varlığını sürdürmek ve otoritelerini kurmak için farklı idari kademeler arasında iletişimi sağlamak amacıyla özellikle askeri, idari ve mali konularda kayıtlara ihtiyaç duydukları bilinmektedir. Osmanlı Devleti'nde insanların toplu olarak yaşadığı her bölgede hüccetler, sosyal hayatı özellikle de ticaret hayatın düzenlenmesi adına büyük önem arz etmiştir. Aşağıda kısaca hüccetin ne olduğu, hangi amaçla kullanıldığı ve şekil özellikleri hakkında kısaca bilgi verilecektir.

1- HÜCCET HAKKINDA GENEL BİLGİ

Sözlükte “*delil, burhan, senet*” anlamına gelen, Arapça asıllı bir kelime olan hüccet, “*bir davanın sıhhatine delalet eden şey*” demektir. Osmanlı hukuk terminolojisinde hüccet kelimesi iki anlamda kullanılmıştır. Birincisi şahitlik, ikrar, yemin ve yeminden nukûl gibi bir davayı ispata yarayan hukuki delillerdir⁽¹⁾. İkincisi ise kadı huzurunda taraflardan birinin ikrarını, diğerinin bunu tasdikini içeren ve bir hükmü ihtiva etmeyen hususlara dair düzenlenmiş belgelere verilen addır⁽²⁾. Bu tür belgelerin üst tarafında kadının imzası ve mührü bulunur⁽³⁾. Hüccet, asıl bu

belgeler için terim olarak kullanılmıştır. Genellikle her iki anlamı ifade eden belgelere de gerektiğinde bir hakkı ispat edici delil olarak kullanılabilirdi dolayısıyla hüccet denilmiştir⁽⁴⁾. Mehmet Zeki PAKALIN'a göre; kadı tarafından hukuki bir hadiseye dair tanzim olunan vesikaya hüccet denilirdi. Şeriye mahkemelelerinden verilen hüccetler “*tâlik*” yazı ile yazılırdı.

Hüccetler, kadı huzurunda tespiti yaptıran şahsın eline verildikten sonra şeriye sicillerine de işlenirdi. Bunlardan yapılan tespitlere göre, alım-satım, kira, nafaka, vekâlet, vasiyet, kefalet, şahadet, ferağ, borç, hibe, rüştün ispatı, nezir, keşif, sulh, irsaliye gibi konularda hüccetler bulunmaktadır.

Genellikle her hüccette davacı, davalı ve bu iki taraf arasında dava konusu olan mesele olmak üzere üç temel unsur bulunur. Kadı huzurunda görülen dava neticesinde duruma göre hüccetin aslı taraflara verilir, sureti de sicile kaydedilirdi. Orijinal hüccetlerde kadının ismi ve mührü bulunduğu halde sicillere kaydedilmiş hüccetlerde bunlar yer almazdı⁽⁵⁾.

2- HÜCCETLERİN İÇERİK ÖZELLİKLERİ

Hüccetlerin konusu kadılar tarafından ele alınmış her türlü kazâî

(1) İsmail PARLATIR, “Hüccet”, Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Ankara, 2006, s.658.

(2) Mübahat S. KÜTÜKOĞLU, *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, İstanbul, 1994, s.350.

(3) Mehmet Zeki PAKALIN, “Hüccet”, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, I, İstanbul, 1983, s.55.

(4) Mustafa OĞUZ, Ahmet AKGÜNDÜZ, “Hüccet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XVIII, İstanbul, 1998, s.446.

(5) OĞUZ, AKGÜNDÜZ, *aynı madde*, s.446.

vakalardır. Başlıca hüccet çeşitleri şunlardır: Köle ve köle azadı, evlenme, karşılıklı rıza ile boşanma, nikâhın feshi, nafaka, terbiye velâyeti, miras, rehin, rehini kaldırma, borçla ilgili itilâflı konular, alım satım mukaveleleri, icâre, vesayet, vekâlet, emanet, sulh, hacr-ıflas, lukata, gasp, cinayet gibi konulardır.

Hüccetlerin özel bir çeşidi de vakfiyelerdir. Vakfiyeler hem şekil hem de muhteva bakımından diğer hüccetlerden ayrılır. Vakfiyeler, vakıf hükmi şahsiyetinin nizamnamesi mesabesinde olan farazi bir dava neticesinde şeriye mahkemeleri tarafından tanzim ve tasdik edilen hüccetlerdir.

Bunların dışında bir de şeklen daha değişik mahiyette olan “*hüccet-i zahriyye*” bulunmaktadır. Zahriye, resmi belgelerin arkasına yazılan veya konan yine resmi makamlara ait tasdik beyanları, emirler ve bunlara benzeyen haşiyeler demektir. Hüccet-i zahriye de hukuki bir hakkın tasdikli sureti, resmi bir belgenin kadı tarafından sureti çıkarılıp arka yüzünün onaylanmasıdır. Daha ziyade mukataalardan veya vakıflardan maaş alan bazı görevli ya da emeklilere mukataa eminleri ve vakıf mütevellileri tarafından yapılan ödemeleri belgelemek üzere kadılar tarafından tanzim edilirdi⁽⁶⁾.

3- HÜCCETLERİN BÖLÜMLERİ

A-DUA BÖLÜMÜ

Dua bölümü ferman ve beratlar da olduğu gibi en üstte ve ortada bulunurdu. En yaygın olarak “*hüve*” ibaresi kullanılmakla birlikte, “*hüve’l muîn, hüve’l ganiyyü’l mugnî, hüve’l malîk*” gibi dua ibarelerine de yer verilmiştir. Sicillerde kayıtlı hüccet suretlerinde ise bu dua ibareleri bulunmazdı⁽⁷⁾.

B- GİRİZGÂH BÖLÜMÜ

Bu kısım tasdik ibaresi ile kadının imzasını ve mührünü ihtiva eder. Genellikle ferman ve beratlarda yer alan tuğra gibi ortada olmayıp biraz solda yer alır. Kadının imzasının yani tasdik ibaresinin yanında kadının adıyla birlikte bulunduğu kazanın adı yazılıdır. Kadılar genellikle kendilerine has tasdik ibareleri kullanmışlardır. Genel olarak bütün hüccetlerde “*el- emru kemâ zükire, fîhi nemekahu’l-fakirinleybi sübhânelehû*” veya “*el-emru hasebe mâ yahvîhi nemakahu’l-fakirin ileybi süphânelehû*” gibi ibareler kullanıldı⁽⁸⁾.

C- METİN BÖLÜMÜ

Hüccetin metin kısmı, başlangıç, hüviyet tespiti ve asıl konu olmak üzere üç bölüme ayrılırdı. Başlangıç kısmında en çok kullanılan formüller: “*sebeb-i tahrîr-i kitâb oldur ki, sebeb-i tahrîr-i kitâb ve mucib-i tastîr-i hitâb oldur ki*” şeklindedir. Sicillerin büyük bir bölümünde kâtiblerin başlangıç kısmını yazmayıp metni kısalttıkları görülürdü⁽⁹⁾.

Hüviyet tespiti kısmı ise; tarafların kimliklerinin tanıtılmasından ibarettir. Önce birinci tarafın ikametgâhı, kendisinin ve babasının adı, çok defa lakabı zikredilirdi. Eğer şehirde oturuyorsa o şehrin ve mahallenin adı da belirtilirdi. Şehrin ismi genellikle “*mahmiyye, mahrûse*” veya “*medîne*” kelimeleriyle zikredilirdi. Birinci tarafın “*...nâm kimesne*” ibaresiyle tamamlanan hüviyet tespitinden sonra mahkemeye atıfta bulunulurdu. Mahkeme yerine “*meclis-i şer’-i hatîr*” gibi tabirler kullanılırdı. Birinci tarafı müteakip ikinci tarafında kimliğinin tespit edildikten sonra “*mahzarında*” veya “*muvâcehesinde*” tabiri yer alırdı. Bu tabir iki tarafında mahkeme huzurunda birlikte bulduklarını ifade ederdi. Daha sonra “*şöyle beyanda*

(6) KÜTÜKOĞLU, *aynı eser*, s. 351; OĞUZ, AKGÜNDÜZ, *aynı madde*, s.447.

(7) OĞUZ, AKGÜNDÜZ, *aynı madde*, s.447.

(8) OĞUZ, AKGÜNDÜZ, *aynı madde*, s.447.

(9) KÜTÜKOĞLU, *aynı eser*, s.352.

bulunmaktadır” anlamına gelen, “*takrîr-i kelâm ve bast-ı merâm edüp*” gibi, ifadeler kullanılırdı⁽¹⁰⁾.

D- HATİME BÖLÜMÜ

Hüccetin hatime bölümü iki kısımdır. Birincisi tarih bölümüdür. Hüccetlerin üzerindeki tarih kayıtları ferman ve beratlardakilerde olduğu gibi genellikle yazı ile belirtilirdi. Ancak sicillerdeki hüccet suretlerinde yılın, bazen de günün rakamla belirtildiğine de rastlanmaktadır. Tarih kaydına “*tabrîren fi’l-yevm*” veya “*tabrî-ren el-yevm*” ibareleriyle başlanırdı. Hatime bölümünün ikinci kısmı, “*şühûdü’l-hâl*” yani; duruma, olaya şahit olanlar kısmıdır. Mahkemede yargılamayı bir tür gözlemeci sıfatıyla izleyen görevlilere şühûdü’l-hâl denirdi. Şühûdü’l-hâl, yargının denetimini dolayısıyla yargı bağımsızlığının gözetimini sağlamış olurdu. Ayrıca, kadıya karşı gelebilecek müdahaleleri önlerdi. Bu kişiler meydana gelen adli muamelenin şahitleri olarak görülür. Onların hazır bulunuşu, muhakemenin aleniyet içinde ve dürüst şekilde yapıldığını ispat etmesi bakımından son derece önemlidir. Bu şahitler genellikle kadı, imam-hatip, müezzin gibi ulema ve din görevlileriyle esnaftan, sanatkârlardan, idari ve askeri teşkilata mensup güvenilir ve itibarlı kişilerden oluşurdu⁽¹¹⁾.

SONUÇ

Bir mahkemenin hüccet tanzim edip tarafların eline vermesi ve bir suretini şeriye sicil defterine kaydetmesi demek, o konuda bazı istisnai durumların dışında hukukî çekişmenin vâki olmayacağı ve olsa da mahkemenin hücceti elinde bulunduran taraf lehine karar vereceği manasını taşır. Şeri mahkemelerde verilen hüccet, konusu hukuki meselede

karşı taraf aleyhine, şartlarına uygun hazırlandığı ve içerdiği şahit bulunduğu takdirde bir delil olarak kabul edilirdi. Mesela bir evin satın alındığını gösteren hüccet, o evin müşterisi aleyhine açılacak davalarda yazılı delil olarak kullanılabilirdi. Dolayısıyla şeriye sicillerindeki kayıtların çoğunluğunun neden hüccetlerden teşekkül ettiği de bu çerçevede daha iyi kavranılabilir.

Hüccet, kadının kararını ihtiva etmeyen, taraflardan birinin itirafıyla diğerinin kabulünü içeren ve üzerinde onu düzenleyen kadının mühür ve imzasını taşıyan belgedir. Esasen hüccetler, mahkemelerin noterlik çalışmalarının bir ürünüdür. Hüccetin, Osmanlı Devlet yönetiminde doğrudan Divanühümayuna karşı sorumlu olan kadı tarafından veriliyor olması, önemini iyice arttırmıştır. Kadı gibi kazasker ve naibler de hüccet verebilirdi. Osmanlı devlet yöneticileri sosyal hayatın gerektirdiği ihtiyaçları o zaman tam manasıyla fark edip, bu gün noter tasdikli belge karşılığı gelen hücceti o zaman kullanarak insanlar arasındaki ticari ilişkileri düzenlemiştir.

KAYNAKÇA

AKGÜNDÜZ, Ahmet bkz. OĞUZ, Mustafa.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat S., *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, İstanbul, 1994.

OĞUZ, Mustafa, Ahmet AKGÜNDÜZ, “Hüccet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XVI-II, İstanbul, 1998, s.446-450.

PAKALIN, Mehmet Zeki, “Hüccet”, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, I, M.E.B. Yayınları, (3. Baskı) İstanbul, 1983, s.55.

PARLATIR, İsmail, “Hüccet”, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Ankara, 2006, s.658

(10) KÜTÜKOĞLU, aynı eser, s.352-353-355; OĞUZ, AKGÜNDÜZ, aynı madde, s.447.

(11) KÜTÜKOĞLU, aynı eser, s.358; OĞUZ, AKGÜNDÜZ, aynı madde, s.448.

Ali IŞIK

M. Necati Elgin'e Gönderilen MEVLEVİ MEKTUPLARI -15

HALİL CAN'IN MEKTUPLARI -6

9.a:

Bismihî
es-Selâmü Aleyküm
İstanbul

2/ Mart/ 1959

Canım Kardeşim Hazret-i Necati;

Şimdi 26 Şubat tarihli lütufnâmeni alıp, öpüp, kokladıktan sonra okudum. Daha kim bilir kaç defa okuyacağım. Hemen kaleme sarılmakla, seninle karşı karşıya konuşur bir hâle geldim ve bu hâlet içinde yaşıyorum.

Aziz kardeşim: Mektubunun her satırı ayrı bir ders, ayrı bir iltifat. Buyurduklarının hepsi aynı hakikat. Cenab-ı Pîr'imiz, Hüdâvend-i kâmkâr⁽¹⁾, Monlâ Hudavendigâr Efendî'mizin sâye-i kudsiyelerinde⁽²⁾ sûrî-i

9.a:

manevî-i mahrum⁽³⁾ olmayız inşaallah. Hele sen, Mehmet Dede Efendi gibi zât-ı melek-sîfatın evladı olmağın hasebiyle ayrıca bir bahtıyarlığa sahipsin. Eh.. elhamdülillah fakir de hayır dualarına nail olanlardanım. Bundan dolayı külahımı havaya atsam yeridir. Ahmet Avni Beyefendi gibi bir zat-ı âliye de mülakî⁽⁴⁾ olup feyizlerinden

علی قدر الاستطاعه⁽⁵⁾ hisse-mend⁽⁶⁾ oluşum ayrıca bir lütf-ı Sübhânî'dir. Hepsin-den aldığımız ders, nefse uymamak olduğuna göre, sen aziz kardeşimin duaları berekâtıyla nefis elinde zebun olmaktan kurtulurum inşaallah. Kenan Rıfâi Beyefendi⁽⁷⁾; bütün ihvanına (Sizlerden yalnız bir şey, sade bir şey istiyorum: Nefse uymamak) buyurur imiş. Cenab-ı Pîr Efendî'mizin meslek-i ulvîleri de aynı şey değil mi? Nefsi körletmek kolay. Fakat makbul olmasa gerek. Nefis ne kadar azgın olursa olsun biz ona değil, o bize ram olduğu müddetçe kazançtayız. Hemen Cenabı Hak muvaffak eylesin. Bizim inancımız, Saray-ı Sultan Hudavendigâr'da hizmet şerefiyle kâm-yâb olan canlarımız, hâlisü'l-miyâr⁽⁸⁾ birer erdirler. Onun için dualarınızı niyazdan kendimizi alamıyoruz. Berber kıssası burada da yine hatıra gelmekte. Cenabı Hak hepimizi Cenab-ı Pîr'imiz Efendî'mizin bâb-ı saadetinden ayırmasın. Burada hep beraber oldukça, ötede de yine beraber olacağız inşaallah.

Geçenlerde talebelerimizden Nezih nam efendi, mektep arkadaşlarıyla birlikte Âsitân-ı Saadet'i⁽⁹⁾ ziyaret eylemek lütfuna mazhar olmuş. Avdette pek çok selamlar ge-

(3) sûrî-i manevî-i mahrum: Manevi hâller yoksunu.

(4) mülakî: Görüşme.

(5) Türkçesi: Gücümün yettiği kadar.

(6) hisse-mend: Ders alma.

(7) Kenan Rıfâi (1867-1950): İslam düşünür ve entelektüel. Mukteza-yı Hayat, Rehber-i Salikin, Tuhfe-i Kenan, Ahmed-er Rufai, İlahiyat-ı Kenan (ilâhi ve besteler), Mesnevi-i Şerif (1 cilt, şerhli) eserlerinden bazılarıdır. Kenan Rıfâi; Server Hilmi, Hattat Aziz Efendi, Sâmîha Ayverdi, Sofi Huri, Safiye Erol, Nezîhe Araz gibi aydınları derinden etkilemiştir.

(8) hâlisü'l-miyâr: Saflik ölçüsü.

(9) Âsitân-ı Saadet: Mutluluk dergâhı, Mevlîna Dergâhı.

tirdi. Havadis meyânında da Mehmet Bey kardeşimizin, Ziraat Vekili Nedim Beyefendi'nin emr-i davetleriyle Ankara'ya gittiğini söyledi. Bu seyahatin, Mesnevi Şerif...

9.b:

... şerhinin tabı mevzuuyla alakadar olduğunı tahmin edip sevinmiştim. Fakat, senin mektupta buna dair hiçbir işaret yok. Mehmet Bey'den de hiçbir beşaret⁽¹⁰⁾ yok. Hayırdır inşaallah. Bu hususta müjdelerin muntazırım⁽¹¹⁾.

Sultan'ım Efendi' min huzur-ı saadetine dâhil oldukta yine bu fakiri duadan unutma. Lütuf eylesin, inayet buyursun ve kabul eylesin de an-karib yüz sürmek saadetine nail olayım. Cenabı Hak hepimizi birbirimize bağışlasın. Mütেকarribü'l-hulûl olan ramazan-ı mağfiret zîşânî⁽¹²⁾ da tebrik edeyim. Pek çok yıllar birbirimizi tebrik eylemeği niyaz ederim. Bu mübarek ayda her niyaz kabul olur. Bu fakirin de niyazları, senin dualarına terdifen⁽¹³⁾ inşaallah kabule mazhar olur.

Mehmet Bey kardeşimizin ellerini, yanaklarını hasretle öperim. Senin de hasretle ellerini, gözlerini tekrar tekrar öper hatm-i kelâm⁽¹⁴⁾ eylerim canım kardeşim.

Bende-i bendegân-ı Hazret-i Mevlâna

imza
(Halil Can)

10.a:

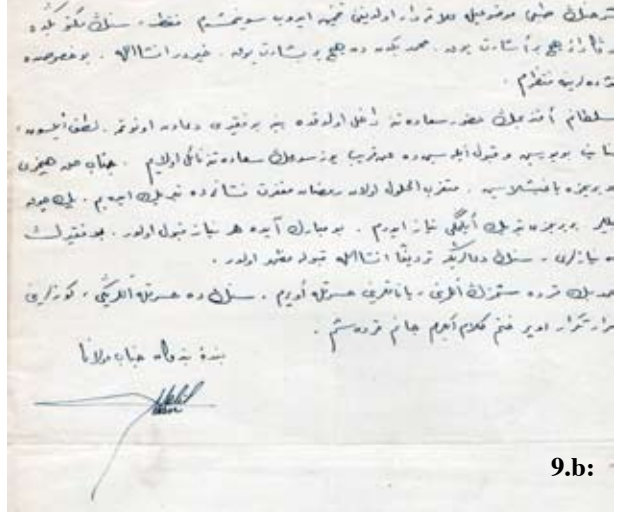
Bismihî
es-Selâmü Aleyküm
an-Beldütü'l-Tayyibe

15/ 10/ 1959

Canım Kardeşim;

Herkes Amerika'yı komşu kapısı yaptı: Biz Konya'mıza gidemiyoruz. Gönül et, çağır da gelelim. Hasret son haddini buldu.

Takarrüb⁽¹⁵⁾ eden ihtifal için Sadettin Bey'le beraber ayrıca reis beyefendiye yazacağız fakat ben şimdiden bazı hususları sana arz edeyim. Kemal Edip Bey'den⁽¹⁶⁾ aldığım bir

9.b:

mektupta kendisine tevcih edilmiş konuşmayı, seyahati hasebiyle yapamayacağı için bu hizmetin Nihad Sami Banarlı Bey⁽¹⁷⁾ tarafından icrasını temenni ve tavsiye etmekte ve mumaileyhin muvafakati istihsal edildikten sonra, keyfiyetin sana bildirilmesini yazmak-

sitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Klasik Şark Dilleri Bölümü'nde tamamladı. 16 yaşında şiir yazmaya başladı. Yüksek İslam Enstitüsü ve İlahiyat Fakültelerinde İslam dini Tasavvuf ve Edebiyatı öğretmenliği yaptı. 1965'te ABD hükümetinin davetlisi olarak gittiği ABD'de mesleki incelemelerde bulundu. 1968'de emekli olan Kürkçüoğlu'nun birçok makalesi yanında Urfa Ağzı (1945), Kırk Hadis (Fuzulî'den çeviri, 1951), Rind-ü Zahit (Fuzulî'den çeviri, 1956), Edebiyat Sözlüğü (1973), Seyyit Nesimi Divanı'ndan Seçmeler (1973) gibi eserleri vardır.

(17) **NİHAD SÂMİ BANARLI (1907-1974):** Edebiyat tarihçisi, yazar, şair ve edebiyat öğretmenidir. 1907 yılında İstanbul'da Fatih'te doğdu. 1930 yılında Edebiyat Fakültesinden ve Yüksek Öğretmen Okulundan mezun oldu. 1929-1947 yılları arasında Edirne ve İstanbul'da çeşitli liselerde, 1947-1969 yılları arasında Eğitim Enstitüsü ile Yüksek Öğretmen Okulunda Edebiyat; Yüksek İslâm Enstitüsünde İslâmî Türk Edebiyatı Tarihi öğretmenliklerinde bulundu. 1969 yılında kendi isteği ile emekliye ayrıldı. Öğretmenlik yaparken birçok kuruluşlarda ek görev aldı. Hürriyet gazetesinde Edebi Sohbetler sütununda devamlı yazılar yazdı. 1953 yılında kurulan İstanbul Fetih Cemiyetine girdi. Bu kuruluşu bağlı olan İstanbul Enstitüsüne müdür oldu. 1958 yılında Yahya Kemal Enstitüsü yayın işlerini yürüttü. Milli Eğitim Bakanlığı 1000 Temel Eser ve Çağdaş Türk Yazarları Komisyonlarına üye ve başkan seçildi. 1970 yılında kurulan Kubbealtı Akademisine Edebiyat Kolu Başkanı ve Akademi Dergisi Müdürü oldu. 1974 yılında 67 yaşında İstanbul'da vefat etti. **Eserleri:** Yahya Kemal Yaşarken, Yahya Kemal'in Hatıraları, Türkçenin Sırları, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Dasitan-i Tevârih-i Mülük-i Ali Osman ve Cemşid ve Hurşid Mesnevisi (Ahmedi), Namık Kemal ve Türk Osmanlı Milliyetçiliği, Büyük Nazireler Mevlid ve Mevlid'de Milli Çizgiler, Edebi Bilgiler, Metinlerle Edebi Bilgiler, Başlangıçtan Tanzimat'a Kadar Türk Edebiyatı Tarihi, Fatih'in Zafer Sırları, Tarih ve Tasavvuf Sohbetleri, Edebiyat Sohbetleri, Devlet ve Devlet Terbiyesi, Kültür Köprüsü, Kitaplar ve Portreler, İstanbul'a Dair, İman ve Yaşama Üslubu.

(10) **beşaret:** Müjde.

(11) **muntazır:** Bekleme, gözleme.

(12) **zîşân:** Şanlı, şerefli.

(13) **terdifen:** Katılarak.

(14) **hatm-i kelâm:** Sözü bitirme, sonuçlandırma.

(15) **takarrüb:** Yaklaşma, yakınlaşma.

(16) **Kemal Edip KÜRKÇÜOĞLU (1902-1978):** Eğitimci, şair, yazar. Şanlıurfa'da doğdu. İlk öğrenimini Urfa'da orta öğrenimini İstanbul'da Vefa Lisesi'nde, yüksek öğrenimini de Ankara Üniver-

السلم علیکم
من بلدة الصیفة
١٦ / ١٥

بنا تم ترمه شتم:

هر کسی ، آمریقای قوموشویسی یابید : بز قونیه مزه کیده میوزن . کدوکی این ،
جیا نیر ده کله تم . حسرت . صبرک هدیه بی بولدی .

تقرن ایده احتفال ایچوره سحرلرینه کله بار آریمو رئیس بله آندویه بار اجنیز نظر
سید سید به معنی خصوصاتی سفا مینه ایمیم . کمال ادیب کیده آلدیغیم و کله
کندینه توجیه ایلمسه اولاره قونیه شمری ، سیاحتی حسیله با یا بدعه ایچوره بوخونق
نیزداسی یا ناری بله طرفنده اجراسنی تخی و توصیه اقلیده ورمی ایلمک مؤلفتی
استصفاه ایلمکده صحره . کینفلن سفا بیلدیجی باز مقده ایدی . نیا رساله کله کووشتم
بوزله بوخونق . الهه رعیت اولاره بلقی ایلمکینی بیلدیجی بیلیم مقلدوره اتیان بود
ایده بیلیم ایچوره عارف دوا لنده استانبول - جیا یازدی کتلم استنبوسنه اهر
باز بیلیم دلاقی یاز ایدی : حقیقته نیا رساله کتلم قونیه شمری هیومه بوند
اولاده . سه بو خصوصه بیلیمه رئیس بله آندویه مینه ایلمک .

بینه کمال ادیب کله تقدیر ایتمک . موضولدره اولاره شمری ده مینه بیلیمیم
کیده سنه آمریقا ده بر آیلان . قونیه زلم قونیه سلاله ناسی ایلمدی . بوند
سینه مرمه . اوقد سینه شهرک ده جناب بیزیم ایچوره احتفال قونیه . سحرلرینه
کندیرینه تکلیف و تبلیغ ایلمک و قونیه سلاله ده حاله نوبورده ده بولما
کمال ادیب بله طرفنده حاضر لاندیم ترمه شتمک یا بیزیم نایمه ایلمک دویلم
برطولیلا نیده لغت شریف ، نایمینی و آیه قرآنی ده شریک ایله اجلا ایلمک
اوتردم بر شریک آفنده ده (جلد آراسی ایسه بولدی تکلیفاته -
آناندرک بولورسی نورو ۳۲۹) واسطه سینه اوشته اولاسترکی سلاله
سیدر - هنوز ده ایکی آیلده بوز نامه وار ایلمک بوا ایلمدی یا یالیم لریمی

10.a:

ترمه شتم - بینه بوجله ده اولاره لایله بولده نیه کندریم . کریمه اجابت ایتور
آنا هه هله تکریمه ده مکنی کونیه بیور . کدا مرکزی استانبولده اولاره تکریم -
ایله دوستلوه جمعیتی ریاسته ده بوند نیه یازدی . رئیس ایله وکله آدره
کلتیمه مناسب قدرده ذواتک احتفال جیا بیزیم بیزیم تکلیف
ایچوروم . بو جمعیت رئیس و منبری ، بوزور خوره بولور استانبول
کلیسنده هیومه جانده بیلیم کو ستردیور . هیسه ده این انساندر .

آمریقا کونیه بولیم تکلیف ایتمک ستریم سنده بود ایسه . سفا استانبولده بولور
میرکله یازدی . بوند ده اوائی تکریم ایتمک بیزیم یا کله یازدی بولور بوند بولور
بولورک طریسنده آری بوز هام وار . قونیه معنی نوره آخا دویلمک اورد
ایسه . بولورک اسلام استنبوسنی مضمون ایچوره تکریمده استانبولده بولور
سنده احتیاج وار . لطفا کندریم آرتیه بوزیم لیقنی بیلیم بوز قورک بوز هام
اسفان بولیم آریجه سنده سدرله .

سنده منفی مکتوب مکلیمیم . حلال ایسه جیبی بیزیم کونیه استانبولده بوند
هه هله اورد کورده ستریم . اهر ایکی تکریمه ایلمکده آ یا کله
اویم . دلاقی ایلمک ایتور .

خلیلجان

10.b:

neydi. Nihad Sami Bey'le görüşüm. Böyle bir hizmeti, ilahî bir nimet telakki eylediğini bildiren yevm-i mezkûrda⁽¹⁸⁾ ispat-ı vücud edebilmesi için maarif vekâletinden İstanbul-Çapa'daki eğitim enstitüsüne emir yazılmasına delaleti niyaz eyledi: Hakikaten Nihad Sami Bey'in konuşması çok yerinde olacak. Sen bu hususu belediye reisi beyefendiye arz edersen.

Yine Kemal Edip Bey'le takrir⁽¹⁹⁾ ettiğimiz mevzulardan olarak şunları da arz eyleyeyim: geçen sene Amerika'dan bir eyalet Konya'mızla kardeşlik tesis eylemişti. Bu seneki Şeb-i Arus'ta, o kardeş şehrin de Cenab-ı Pîr'imiz için ihtifal tertibini şimdiden kendilerine teklif ve tebliğ eylemek ve konuşmaların da hâlen "New York" da bulunan Kemal Edip Bey tarafından hazırlanıp tercümesinin yaptırılmasını temin etmek ve böyle bir toplantıda naat-ı şerif, nây taksimi ve ayin kıratı de şerit ile icra etmek üzere bir şeridin Ankaradaki (Milletlerarası İşbirliği Teşkilatı-Atatürk Bulvarı numara 349) vasıtasıyla o şehre ulaştırılma meselesidir. Henüz önümüzde iki aylık bir zaman var iken bu işleri yapalım olmaz mı?

10.b:

Kardeşim, yine bu cümleden olarak Papa'ya bir davetiye gönderelim. Gerçi icabet etmez. Ama herhâlde Türkiye'deki mümessilini gönderir. Keza merkezî İstanbul'da olan Türk-İran Dostluk Cemiyeti Riyasetine de bir davetiye yazarak reisi ile birlikte idare heyetinden münasip miktarda zevatın ihtifale çağrılmasını bendeniz teklif ediyorum. Bu cemiyet reisi ve mensupları, Profesör Firuzanfer'in İstanbul'a gelişinde çok candan yakınlıklar gösterdiler. Hepsini de iyi insanlar.

Amerika'ya gönderilmesini teklif ettiğim şerit sizde yok ise, resmen İstanbul Radyosu Müdürlüğüne yazınız. Biz burada o işi tekemmül ettiririz. Yalnız yazdığınızı bize de bildiriniz.

Bunların dışında ayrı bir ricam var. Konya Mebusu Fahri Ağaoglu Bey orada imiş. Yüksek İslam Enstitüsü mevzuu için bugünlerde İstanbul'da bulunmasına şiddetle ihtiyacımız var. Lütfen kendisini arattırarak keyfiyeti bildir ve fakirin bu ricasını isaf⁽²⁰⁾ eylemesini ayrıca sen de söyle.

Senden mufassal mektup bekliyorum. Celaleddin Çelebi yirmi gündür İstanbul'da yok. Herhâlde orada görüşmüşsünüzdür. Emirlerini bekler hasretle ellerinden, ayaklarından öperim. Duanı eksik etme.

İmza
(Halil Can)

(18) yevm-i mezkûr: Anılan gün.

(19) takrir: Konuşma.

(20) is'af: Kabul etme.